

Academia Istropolitana Nova a Mesto Svätý Jur vám prinášajú

Historický žurnál

VÝZNAMNÉ MEDZNÍKY V 135-ROČNEJ HISTÓRII DOBROVOLNÉHO
HASIČSKÉHO ZBORU VO SVÄTOM JURE

Spolok tolerancie 1881–2016

„...lebo len vtedy môže náš zbor „Bohu ku cti, blížnemu k ochrane“ slúžiť, keď medzi jednotlivými členmi panuje opravdivý priateľský duch bez rozdielu náboženstva a národnosti, pretože každý ma nárok ba i povinnosť spolupracovať v rámci spolkových stanov. Keď každý priloží ruku k práci, táto je ľahšia a cieľ o to bližší.“
Zápis z Pamätnej knihy miestnych hasičov z roku 1933.

Tieto noviny vychádzajú ako príloha k výstave **Spolok tolerancie – história dobrovoľného hasičského zboru vo Svätom Jure**. Z iniciatívy Ing. P. Ondrejoviča ju pripravila Academia Istropolitana Nova v Infocentre ako súčasť programu Svätajurských hodov 2016 pri príležitosti založenia obnoveného Dobrovoľného hasičského zboru v meste.

ZAČIATKY HASIČSTVA

Už v roku 1618 sa v zápisnici z mestského zastupiteľstva vo Svätom Jure píše, že občianstvo si každý rok v apríli volilo štyroch dozorcov, ktorí každý večer kontrolovali uhasenie ohnísk v domoch. V Uhorsku sa však dobrovoľné hasičské zbory začali zakladat až po roku 1788, kedy cisár Jozef II. vydal prvý požiarň poriadok. V roku 1888 vstúpilo do platnosti nariadenie, podľa ktorého mali byť v každej obci s viac ako 50 usadlosťami zriadené hasičské zbrojnice. Predstavitelia obce každý rok vypracovali zoznam 20-40-ročných mužov, ktorým vznikla povinnosť konať požiarňu službu. Najstarší dobrovoľný hasičský zbor na Slovensku vznikol v r. 1847 v Prešove. Dobrovoľný hasičský zbor v Bratislave bol založený v roku 1867 a vznik Spolku dobrovoľných hasičov vo Svätom Jure sa datuje do roku 1881. V roku 1914 bolo na Slovensku 263 dobrovoľných hasičských zborov a v roku 1933 ich Zemska hasičská jednota evidovala až 2981. Významný podiel na zakladaní a organizovaní dobrovoľných hasičských spolkov v mestách a obciach mali predstavitelia miestnej inteligencie - učitelia, farári, lekári, či notári. Nebolo tomu inak ani vo Svätom Jure.

Ručná hasičská striekačka z roku 1882, archív racan.sk

PO 25 ROKOCH OŽÍVA HISTÓRIA HASIČOV VO SVÄTOM JURE

Archív DHZ Svätý Jur

V roku 2016 sa po vyše 25 rokoch podarilo nadviazať na bohatú a dramatickú históriu dobrovoľného hasičstva vo Svätom Jure. Za predsedu nového hasičského zboru bol zvolený Marián Grančič: „Poslanie dobrovoľných hasičov vo Svätom Jure bolo, je a bude dôležité. Je to kus histórie, na ktorú sa nesmie zabudnúť a treba ju udržať. Mňa osobne viažu k zboru aj rodinné väzby, pretože k zboru patrila do roku 1992 aj dychovka, kde bol dlhoročným kapelníkom a zároveň veliteľom hasičov aj bratranec môjho otca František Grančič. Rozhodli sme sa, že budeme v tejto tradícii pokračovať a je veľmi dôležité, že nás v tomto podporuje aj Mesto. Vďaka patrí primátorovi Mesta, ktorý má veľkú zásluhu na tom, že sa DHZ opäť podarilo založiť. Dobrovoľní hasiči budú plniť mnoho úloh nielen pri požiaroch, ale aj pri prevencii pred nimi, budú pomáhať pri záplavách, zúčastňovať sa na súťažiach atď. Začínáme už pracovať aj s mládežou, kurz absolvovalo desať mladých ľudí a môžu nám asistovať pri požiaroch. Verím, že sa nám opäť podarí oživiť dobrovoľné hasičstvo vo Svätom Jure, aby sme pomáhali občanom vždy, keď to bude treba.“

V tomto roku vstúpilo medzi dobrovoľných hasičov 28 spoluobčanov, za čo im patrí uznanie a vďaka. Za zmienku stojí fakt, že je medzi nimi deväť žien.

Michal Gašparovich, Milan Vereš, Šimon Gabura, Ján Pajong, Olga Rajnohová, Marián Grančič (predseda), Natália Bahnová, Michal Lukáš, Štefan Achberger, Petronela Danišová, Timotej František Jozef Achberger, Ján Achberger, Lukáš Hranický, Ján Čief, Mariana Fiamová (prvá žena v histórii DHZ ako predsedníčka zboru, na obdobie 2,5 mesiaca), Odeta Poldaufová, Iveta Jurkovičová, Martin Kmeť, Andrej Herman, Magdaléna Jurčiková, Bohdan Kolodzieyski, Adrian Buran, Maroš Hupka, Viktória Alexandrovová, Erich Žebök, Jozef Petráš, Natália Verešová, Dominik Gašparovich.

Historické tablo DHZ Svätý Jur (vyrez), 1899, archív P. Ondrejoviča

VELKÉ POŽIARE, KTORÉ PUSTOŠILI SVÄTÝ JUR PRED VZNIKOM SPOLKU

Prvé zaznamenané nešťastie spojené s požiarom zasiahlo Svätý Jur už v rokoch 1271 a 1273. Český kráľ Přemysl Otakar II. mestečko dobyl a temer celkom vyplienil. V historických zápisniciach ďalej čítame, že 31. júla 1590 zhoreli v meste všetky domy, že 17. septembra 1663 o šiestej hodine ráno vyrazili Turci z úkrytu v Schweinbachskom lese, mesto neočakávane obklúčili, prepadli a všetky domy vypálili. V roku 1705 to boli zasa Rákociho oddiely, ktoré spustošili viaceré časti mesta a Pezinskú ulicu nechali zhorieť celkom do tla. V roku 1728 ľahlo mesto popolom opäť a v júni 1754 sa požiar, ktorý vznikol na dnešnej ul. Horné predmestie rozšíril ponad piaristický kostol, v ktorom sa roztopili zvony. Vriaca masa zničila orgán a roztekla sa ďalej po kamennej dlažbe. Požiar potom zničil všetko, čo mu stálo v ceste až po dnešnú Krajinskú ulicu. Obyvatelia mesta proti takémuto živlu nemali šancu – potok bol v tom čase vyschnutý a vodu čerpali len zo studní v pivniciach.

Nasledoval ďalší ničivý požiar v októbri 1765 a pohromy rozličnej intenzity sú zaznamenané aj v rokoch 1823, 1830, 1832, 1839, 1850, 1852. V auguste 1856 padla za korist' plameňom celá Bratislavská ulica, v augustovú nedeľu roku 1869 živel zničil obe strany Prostrednej ulice smerom ku kostolu a domy na Pezinskej ulici. Počas dvoch posledných spomínaných požiarov malo už mesto k dispozícii tri veľké striekačky Hydrofor a potrebné vodné toky. Kožené alebo tkané vedrá, ručné tlakové striekačky, háky na strhávanie a prenosné rebríky boli jedinými prostriedkami, ktoré umožňovali boj s ohňom. V roku 1869 bolo hlavnou starostou magistrátu zakúpiť ešte jednu striekačku a stroj od výrobcu Wilhelma Knausta z Viedne sa veľmi osvedčil. Jeho obsluha, ktorá si vyžadovala 16 až 24 ľudí bola však veľmi ťažkopádna a nedostatok organizácie, chaos a neporiadok, ktorý vládol pri hasení požiarov postupne vzbudil u miestnej inteligencie narastajúcu potrebu zriadiť vycvičený dobrovoľný hasičský zbor.

Ilustr. foto: Šúrsky les

NIČIVÉ POŽIARE, PRI KTORÝCH UŽ NAPLNO ZASAHOVAL DOBROVOĽNÝ ZBOR

Šúrsky les bol vždy jednou z najohrozenejších oblastí a požiare tam vďaka rašelinovému pôdnemu základu vznikali od nepamäti. Mohutné vyčíňanie ohňa máme zaznamenané napríklad v roku 1917, kedy požiar pomáhalo hasiť aj vojsko z Bratislavy. Svetoznámy botanik a kazateľ Dr. Jozef Ludovít Holuby, žijúci v Pezinku, ktorý v Šúri veľmi často pracoval, popísal požiar takto (záznam z pozostalosti mestského kronikára Dr. J. Pa-veleka): „...všetky rastliny, kroviny a stromy oheň umŕtvil a že ani jedného semienka na celej ploche neostalo, pretvorila sa celá tá plocha na mŕtvu púšť, po ktorej ani po udušení ohňa nebolo hodno chodiť, aby sa človek nepreborel do mocnej vrstvy popola. Jeden vojaček, ktorý s celou stotinou bol poslaný kopaním hlbokých jarkov zastaviť ďalšie šírenie sa požiaru, vkročil na dymiacu sa zem, tam sa preboril a utŕžil si popáleniny na nohách a iba horko-ťažko sa mohol z horiacej pahreby oslobodiť! Do jarkov v nasledujúcich rokoch vnikala voda, do ktorej sa nanosili štuky.“

Pohľadnica odoslaná v roku 1911, archív M. Nosála - Svätý Jur na starých pohľadniach

„BOHU KU CTI, BLÍŽNEMU K OCHRANE!“

25. septembra 1881 sa v dome správcu mestského hospodárstva Júliusa Stullera zišla spoločnosť a na návrh vrchného notára Karola Schleifera prijala rozhodnutie neodkladne založiť potrebný spolok. O niekoľko dní obdržali všetci mešťania pozvanie:

Pozvánka
k účasti založenia
Dobrovoľného hasičského zboru,
ktoré sa bude konať 9. októbra 1881
o 10. hodine dopoludnia
v mestskej reprezentačnej sále.

Sála praskala vo švoch. Hlavný notár Karol Schleifer bol za veľkého potlesku zvolený za dočasnú predsedu. Za zapisovateľa prítomní zvolili nadlesného Gustava Rollanda, ktorý v zbere neskôr pôsobil dlhé roky. Prípravný výbor v zložení Július Stuller, Karol Siller, Jozef Fichtner, Dr. Anton Baumgartner, Alexander Gröss, Matúš Tenk, Michal Politzer, Aladár Schleifer, Michal Hiessberger, Leopold Boinitzer, Ignác Niedermann ml., Fridrich Waschkau, Heinrich Waschkau

a Štefan Fiala vypracoval štatút a obdržal početné prihlášky od výkonných, ako aj podporujúcich členov. Zorganizovali podomovú zbierku a základný finančný fond spolku bol zaistený. Stanovy spísané v maďarčine putovali na stôl Uhorskému ministerstvu vnútra, ktoré ich dňa 22. novembra 1881 pod číslom 57378 schválilo. Výbor dal dokument preložiť do nemčiny a kópie rozdal všetkým členom. Prvé slávnostné cvičenie sa konalo 30. apríla 1882.

Mottom svätójurských hasičov sa stal slávny výrok Carla Metza „Bohu ku cti, blížnemu k ochrane!“ Metz bol zakladateľom dobrovoľného hasičského zboru v Heidelbergu (1842) a inžinierom v svetoznámej spoločnosti na hasičskú výzbroj. Otáčavý rebrík, ktorý vymyslel sa používa dodnes. Začala sa písať história dobrovoľného hasičského zboru lemovaná osobnými príbehmi odvahy, obetavosti a spolupatričnosti. Dnes sa nám z nej pred očami vynárajú dramatické okamihy, v ktorých víťazila odvaha nad zbabelosťou a pohodlnosťou, spolupatričnosť a česť nad egoizmom a neznašanosťou.

Dejiny dobrovoľného hasičského zboru vo Svätom Jure pokračovali do roku 1992, kedy bol zbor rozpustený. Odkaz morálnych zásad a občianskej povinnosti, ktoré motivovali pôvodných zakladateľov spolku sa znova, po vyše 25-ročnej odmlke oživil až v roku 2016.

SVÄTOJURSKÁ DYCHOVKA

Dychový súbor vo Svätom Jure bol od roku 1925 nerozlučnou zložkou hasičského zboru a významným zdrojom jeho príjmu. Je však historicky starší ako hasičský zbor. Vznik dychovky sa datuje už do roku 1874. Mešťania Martin Rolland a Adolf Zimprich požiadali ministra vnútra Uhorského kráľovstva o povolenie založiť hudobný spolok v meste. Žiadosti bolo vyhovené 29.12.1874, kedy štátny tajomník ministerstva Karol Zeyk v Budapešti písomne oznámil svätójurským občanom, že stanovy spolku sú schválené a hudobný spolok je povolený. V roku 1925 prešiel spolok pod zriaďovateľa Požiarnu ochranu, kde súbor pod názvom Požiarnik zotrval až do roku 1992.

Ročne usporiadali hasiči jednu až štyri tanečné zábavy, z ktorých čistý zisk plynul priamo do spolkovej kasy. Mená kapelníkov zo skoršej histórie nepoznáme, ale v hasičskej knihe nájdeme záznamy z roku 1936, kde sa ako kapelník uvádza František Grančič, ktorý bol zároveň veliteľom požiarného zboru. V roku 1931 mu bola za 15-ročnú prácu v zbere udelená medaila, čiže

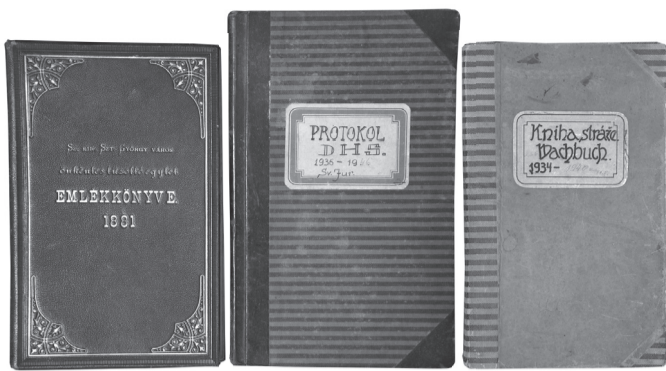
Svätójurská dychovka, 1925, archív P. Ondrejkočiča

je zrejme, že v ňom pôsobil už od roku 1916. Pamätníci spomínajú, že s dychovkou pracoval od roku 1921 a riadil ju s veľkým úspechom počas všetkých režimov, až do svojej smrti v roku 1980. Svätójurská dychovka už dnes nie je súčasťou zboru, ale po 142 rokoch od svojho založenia, má skúšobňu stále v priestoroch požiarnej zbrojnice. Jej dlhoročným zborníkom je Ing. Peter Ondrejkočič.

Dva mesiace tlejúci oheň v šúrskom lese uhasil dažď

Ďalšie veľké požiare zaznamenané v mestských kronikách sa datujú do rokov 1936, 1942, 1943, 1945, 1947. V časoch vojny údajne sedem až desať z nich zapríčinili vojaci strážiaci ruské vojenské kone, ktoré sa popásali neďaleko Šúra. V roku 1947 vznikli tri veľké požiare – dva v šúrskom lese, ale požiarnici hasili hneď po žatve aj osemnásť zámerne zapálených stohov obilia, ktoré vyšlo navniivoč. Veľký požiar v Šúre začal v tomto roku koncom augusta. Hasilo ho až sedem zborov z okolitých obcí, no tlenie sa podarilo uhasiť až koncom októbra a aj to len vďaka dažďu. Najväčším požiarom po druhej svetovej vojne bol ten, čo sa rozpútal v budove bývalého domova dôchodcov v sírnom kúpeli. Požiarnici s nasadením vlastných životov povynášali 70 dôchodcov, pričom nik, ako zázrakom, neprišiel o život. V roku 1954 vzbĺkli sír- ne kúpele, zhoreli dôležité súčasti ako vane a reštaurácia a definitívne tak skončila prevádzka tohto očarujúceho miesta, ktoré sa už nikdy nepodarilo oživiť. V roku 1962 opäť horel les a rašeliniská v Šúre až do hĺbky 150 cm, požiar sa podarilo lokalizovať až o sedem týždňov.

CESTA PAMÄTNÝMI KNIHAMI 1881–1949

Emlékkönyv - Pamätná kniha (záznamy o vzniku spolku a zápisy z výročných schôdzí od roku 1881); **Wachbuch - Kniha stráže** (evidencia o konaní nočných stráží) a **Protokol DHS** (zápisnice z výborových schôdzí). Foto: archív AINova

Příběhy, fotografie a významné medzníky v histórii zboru nám dnes pred očami ožívajú vďaka osobnej zainteresovanosti zbornajstra svätajurskej dychovky Ing. Petra Ondrejoviča, ktorý zachránil a uchovával hasičské záznamové knihy; vďaka autorke literárnych príbehov z histórie Svätého Jura Viole Almássy Kováčovej, ktorá sa spoločne s Evou Ambros zaslúžila o preklad a prepis vý-

beru záznamov v dochovaných hasičských knihách a tiež vďaka zápisom mestských kronikárov Dr. Juraja Pavleka a neskôr jeho dcéry Mgr. Beaty Vlasákovéj. Množstvo zatiaľ neprebádaných písomností o svätajurskom dobrovoľnom hasičskom spolku z rokov 1881-1940 sa nachádza v Štátnom archíve v Bratislave, Pracovisko archív Modra.

Dobrovoľný hasičský zbor svoju činnosť zaznamenával v zápisniciach a v evidenciách o konaní strážnej služby, ktoré sa viedli od roku 1881. Každý výročný zápis obsahoval podrobnú vzdelávaciu činnosť; počet stráží; zákroky pri likvidácii požiarov; výsledky ročnej revízie zboru; účasť na jubilejných slávnostiach; udeľovanie pamätných medailí; voľby výboru na trojročné obdobie; príjmy a výdavky; smrť člena zboru, vstup nových členov, vystúpenie členov zo zboru, vylúčenie členov kvôli nečestnému chovaniu, počet podporujúcich členov; rôzne oznamy a pripomienky. V priebehu rokov sa v zápisoch striedali jazyky aj zapisovatelia. Zápisy v nemčine viedol v rokoch 1881-1893 organista, autor dejín evanjelického zboru Alexander Grósz, po ňom úlohu tajomníka prevzal Ján Bernhardt. Od roku 1901 až do roku 1916 sa viedli zápisy v maďarčine (Anton

Klotzberg, Ján Deschensky, Pavol Zahchuber, František Mecsárik, Ján Profeld). V rokoch 1923-1946 sa už záznamy písali aj v slovenčine (Imrich Bartholy, Valér Krajčírovič, Bonaventúr Barok). Zápisnice z výročných schôdzí v Pamätnej knihe končia dátumom 7. júl 1946. Zápisy z výborových schôdzí sa zachovali rukopisne do 7. júla 1946 a strojopisom do 10. februára 1949.

„Zo stotridaťpäťročných zápisov vystúpili mená zo známych vinohradníckych a intelektuálnych rodín, aj mená vážených jednotlivcov. Ožili predom mnou skutočné osobnosti, ktoré považovali česť, toleranciu, mravnosť, za prirodzenú slušnosť a žiadali ju od všetkých členov zboru. Vybočenie z týchto etických princípov neprichádzalo do úvahy a znamenalo vylúčenie zo zboru. Dobrovoľný hasičský zbor si zvolil heslo „Bohu ku cti, blížnemu k ochrane!“ Toto heslo však neznamenalo náboženskú nadradenosť, členovia zboru boli katolíci, evanjelici a Židia, pre každého platilo oslovenie „brat“. V žiadnej zápisnici od roku 1881 až po rok 1939 sa ani raz nikto nespomína náboženskou príslušnosťou, všetci sú si národnostne aj religiózne rovní. Všetkým patrila rovnaká úcta od vstupu do zboru, až po sprevádzanie na posledný odpočinok. Tak veľká reprezentácia kultúrnej noblesy.“ **Viola Almássy Kováčová.**

František Kautz

Ján Dočolomanský

Ján Deschensky

Adolf Kaiser

Štefan Payer

Gustav Rolland

ZO ZÁPISOV Z PAMÄTNÝCH KNÍH A PROTOKOLOV VYBERÁME NASLEDOVNÉ ZÁZNAMY UDALOSTÍ, V PREPISOCH A PREKLADÉ VIOLY ALMÁSSY KOVÁČOVEJ A EVOY AMBROS.

1881

• Na generálnom zhromaždení 18. decembra 1881 odznel nasledovný návrh jedného člena: zvoliť ríšskeho poslanca za náš kraj pána Edmunda von Szalaya za protektora spolku, čo bolo jednohlasne prijaté nadšenými výkrikmi *Éljen!* Potom nasledovala voľba ďalších funkcionárov verejným hlasovaním. Predseda: pán Karol Schleifer, podpredseda: pán Karol Siller, zapisovateľ: pán Alexander Grósz, pokladník: pán Ján Szénert, spolkový lekár: pán Dr. Bernat Halle, overovateľ: pán Adolf Hanslitschek. Väčšinou hlasov boli do výboru zvolení páni: Dr. Anton Baumgartner, Július Stuller, Jozef Fichtner, Václav Menschik, Martin Rolland, Jakub Bernhardt, Ján Follrich sen., Ján Zimmer, Karol Hrudka, Stanislav Hergott.

Foto: archív AINova

1882

• Prvou starostou vedenia bol predovšetkým výcvik a výzbroj mužstva. Bolo rozhodnuté vydávať povely v zemskom maďarskom jazyku. Nadporučík pezinského dobrovoľného zboru pán Móric Koring bol požiadaný prebrať výcvik nových hasičov, čo ochotne prisľúbil. 8. januára 1882 sa začalo s prvým výcvikom a neprerušene pokračovalo pri veľmi priaznivom počasí každú nedelu popoludní. Jeden deň v týždni opakoval naučený výcvik s jednotlivými oddielmi učiteľ telocviku z gymnázia pán Ignác Niedermann.

1885

• 1. augusta nastúpila nočná stráž s poradovým číslom 500.

1892

• 26. júna spolok menoval za čestného veliteľa zboru Karola Sillera, podpredsedu a veliteľa poriadkového oddielu. Ťažko chorému bratovi Sillerovi odovzdala vyznamenanie deputácia. 23. júla odprevádzal zbor na večný odpočinok čestného veliteľa Karola Sillera. Strácame v ňom jedného z najväčších priaznivcov zboru, jeho smrť je pre nás trpkou stratou. Navždy tu zostane s nami!

1906

• Hlavný notár Anton Klotzberg spísal v tomto roku *Dejiny hasičstva* (pozn. red.).

1916

• Posledná výročná správa Dobrovoľného hasičského zboru. Nasledovala sedemročná pauza v činnosti DHZ.

1923

• Prvá výročná správa po sedemročnej pauze, predložená 31. decembra 1923, spísaná už v slovenskom jazyku. Hlavným obsahom správy je posmrtná spomienka na Imricha Kautza (pozn. red.).

1926

• V tomto roku bol zriadený samaritánsky oddiel.

1928

• Po dlhoročnej túžbe bol zbor iba v tomto roku schopný cvičiacich členov ošatiť pracovnou uniformou. Každý člen

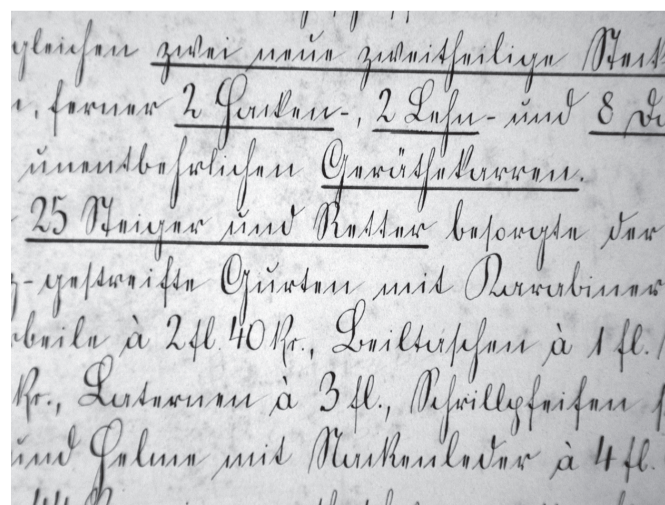

Foto: archív AINova

PRESEDOVIA ZBORU V ROKOCH 1881–1971:

Karol Schleifer, Koloman Schonwiesner, Rudolf Novák, Dr. František Kautz (takmer 25 rokov), František Grančič, Ján Srna, Imrich Kaufmann, Valter Payer, Martin Payer, Imrich Kozmon a Leonard Sasko. Veliteľmi boli: Gustav Rolland, Pavel Dedinský, Imrich Kautz, Ján Dočolomanský st., Ing. Eugen Rudroff (20 rokov), František Grančič, František Pechar, František srna, Anton Veselský, Jozef Kozmon, Vladimír Šatra, Leonard Sasko, Michal Achberger. O výstavbu skladišťa (požiarnej zbrojnice) v roku 1931 a požiarnej veže v roku 1959 sa významne zaslúžili Dr. František Kautz, Eugen Rudroff a Adolf Kaiser.

Medzi zakladajúcich a vážených dlhoročných členov zboru patrili muži z kautzovského rodu: hostinský Karol Kautz (1834–1898) a jeho synovia Imrich Kautz (1875–1923, veliteľ až do svojej smrti ako 48-ročný), Dr. František Kautz (1880–1948, spolkový lekár, neskôr predseda zboru, čestný občan mesta), Štefan Kautz (1883–1968) a Ludovít Kautz (1888–1956, finančne prispel na stavbu skladišťa – dnešnej zbrojnice).

je teraz úplne vystrojený, čo je pre ďalšiu činnosť veľmi dôležité. Stav zboru: 4 členovia prezídia, 1 čestný člen, 70 účinkujúcich, 26 členov hudby, 593 podporujúcich.

• 29. januára t.r. prevedená ročná revízia zo strany Okresnej hasičskej jednoty, v prítomnosti brata okresného dozorcú L. Weilauda a tajomníka brata Júliusa Malárika, pri ktorej zástupcovia OHJ zistili, že čo sa týka vedenia, organizácie a účinkovania zboru, že náš zbor je prvý v celom okrese.

1931 (50. jubileum založenia)

• Toho času bol spolok bez vodcu. V obci bol len jeden človek, ktorý v tomto ťažkom čase zbor mohol viesť. Valné zhromaždenie dňa 11. apríla 1931 jednohlasne si vyvolilo za predsedu milovaného občana Dr. Františka Kautza. (Dr. Kautz mal vtedy 51 rokov, pozn. red.)

• 16. mája uznieslo sa zhromaždenie na stavbe skladišťa, po tomto kroku záležalo už len na tom, aby vytýčený cieľ bol dosiahnutý. Vhodným stavebným pozemkom bol prázdny priestor pri mestskej telocvični, ktorý miestna obec ochotne postúpila.

• Obetavo postúpil aj pán Fridrich Scheidlin, tunajší občan, diel svojej záhrady (48 m² za cenu Kč 480). Buď mu za to na tomto mieste daná úprimná vďaka.

• 6. septembra posviacka novovybudovaného skladišťa.

1933

• Napriek pokojnému behu spolkového života v minulom roku prihodilo sa niečo, čo sa v živote priateľského spolku, ktorý má prápor s nápisom nabádajúcim k znášanlivosti, nesmie prihodiť. Niektorí členovia urazili svojich bratov v ich náboženskom cítení. Predstavenstvo zboru vylúčilo tieto nezodpovedné elementy zo spolku. Toto má byť varovné slovo pre budúcnosť, lebo len vtedy môže náš zbor „Bohu ku cti, blížnemu k ochrane“ slúžiť, keď medzi jednotlivými členmi panuje opravdivý priateľský duch bez rozdielu náboženstva a národnosti, pretože každý ma nárok ba i povinnosť spolupracovať v rámci spolkových stanov. Keď každý priloží ruku k práci, táto je ľahšia a cieľ o to bližší.

1935

• V minulom roku dali sa členovia fotografovať a zbor dal vyhotoviť štvrté veľké tablo, ktoré je už vo veľkej sieni hasičského skladiska.

• Je potrebné spomenúť, že veľký počet členov nedbalosťou kazí kázeň zboru, takže veliteľstvo bude nútené v budúcnosti túto vadu ostrejšími predpismi napraviť, lebo len mužným jednaním, usilovnou vytrvalosťou a obetavosťou pre blížnych, môže zbor svojmu účelu slúžiť.

1936

• 1. novembra vítali v Bratislave jeho Veličenstvo rumunského kráľa Karola a tiež pána prezidenta Dr. Eduarda Beneša a členov vlády Československej republiky. Hojný počet členstva sa zúčastnil tohto slávnostného privítania.

• Obec Neštich nech je požiadaná, aby prispela nejakým spôsobom k udržiavaniu nákladov hasičského zboru, primeraným obnosom.

• 14. septembra zomrel v Lánoch prezident osloboditeľ T.G. Masaryk v pozhnanom práveplnom veku 87 rokov. Celý štát, celý národ a tiež celé hasičstvo stratilo najlepšieho a najväčšieho muža. Hasičstvo želie v ňom najvzácnejšieho dobrodincu, každý z nás stál hlboko sklúčený a v duchu odprevádzal zosnulého na poslednej ceste.

Jeho jasný a šlachetný duch bude nám vždy vzorom.

• Stav zboru: 5 členovia prezídia, 1 čestný člen, 62 účinkujúcich, 2 samaritánky, 16 členov (starých) bez zadenia a služby, 12 členov hudby okrem učňov.

1938 (Slovenský štát)

• Tento rok bol veľmi bohatý na udalosti, ktoré sme pocítili i v živote nášho spolku. Spomíname na ťažké dni jari, kedy naši mladí kamaráti boli povolani do zbrane. Vrchol napnutej doby tvorila mobilizácia dňa 24. septembra, ktorú muselo poslúchnuť 35 našich členov, ktorí strávili spolu asi 1000 dní vo vojenskej službe. Ale aj tí, ktorí zostali doma prežili veľmi horúce dni. Zvýšená potreba pre leteckú obranu, ubytovanie vojenských útvarov atď. a naposledy neistá doba (očakávaná evakuácia celého okolia) napínali nervy miestneho obyvateľstva na maximum.

1939 (Slovenská republika)

• Keď nám Pán Boh doprial prežiť aj tento ťažký rok 1939, môžem o činnosti nášho spolku podať správu, ale tiež podotýkam, že konali sme povinnosti ako nám dovolili okolnosti mimoriadnych pomerov. Naši mladí kamaráti boli zavolani do zbrane, doma zostali len starí, ktorí s ochotou zaplnili prázdne miesta.

• Podľa obežníka Katolíckej hasičskej jednoty prestal byť členom Július Horetzky, nakoľko Židia nemôžu byť a účinkovať v hasičskom spolku.

• Výbor má pripraviť voľbu všetkých nových funkcionárov, nakoľko ich doba týmto rokom vypršala. Pán predseda Dr. Kautz vidí terajšiu dobu za veľmi nevhodnú, a dáva návrh, aby zostali funkcionári ešte na jeden rok a voľba nech je prevedená až potom.

• Výročnú správu zapísal tajomník Imrich Bartholy.

1940–1943

• Protokoly z valných zhromaždení boli odstránené (pozn. red.).

1944–1945

• Valné zhromaždenie 16. januára 1944. Podľa smerníc Slovenského hasičského zboru sa doterajšie stanovy menia v Čl. 1. tak, že rokovacou rečou je reč slovenská a nemecká, veliacou slovenská.

• Valné zhromaždenie 3. júna 1945. Z trosiek starého zboru vznikol zbor nový, ktorý s novým elánom a s novou chuťou zapojil sa do budovateľskej práce. Pripravný výbor a dočasní funkcionári skončili svoju prácu a odovzdávajú vedenie súčasťším rukám, ktoré si na týchto voľbách zvolíte.

• Čo sa týka finančnej stránky zboru oznamujeme, že zbor nemal v hotovosti žiadne peniaze a začal bez groša.

Turna, cca. 1945, archív M. Nosála - Svätý Jur na starých pohľadniciach

1945–1946

• Ďakujeme všetkým členom národného výboru za porozumenie a ochotu, ktorú nám tak veľkolepo preukázali, že ich pričinením nám pomohli povzniesť náš zbor tým, že dostala sa nám do užívania mestská telocvičňa (*budova Turny - dnešné Infocentrum, pozn. red.*)

• 10. decembra 1945 usporiadal zbor vianočnú stromčekovú slávnosť, ktorú zahájil brat predseda Dr. František Kautz a otvoril zbierkovú akciu na námestí a po domoch v prospech chudobných detí a sirôt, ktorej obnos spolu s peniazmi zo zábav a s celoročným šetrením činí 128 315,85 Kčs.

• Zásluhou predsedu Dr. Františka Kautza stojí dnes Dobrovoľný hasičský zbor na mocných základoch vo vnútri zboru ale najmä hlboko v srdciach svojich členov a vlastne celého svätajurského obyvateľstva, zvlášť chudobného. Do roku 1946 vykořčili sme vyrovnani na každom poli hasičskej pôsobnosti a veríme, že si udržíme doterajšie predpoklady úspešného napredovania.

1948

• Výbor sa jednohlasne uzniesol, že zosnulému Dr. Kautzovi ako dlhoročnému predsedovi a miestnemu lekárovi za jeho obetavú prácu, ktorú vykonával na poli zdravotnom, postaví pomník na jeho úctu, ktorou sa mu chce odvdačiť miestny Dobrovoľný hasičský zbor ako predsedovi a miestne obyvateľstvo ako lekárovi-ludomilovi. DHS chce z tohto dôvodu previesť podomovú zbieraciu akciu medzi obyvateľstvom Svätého Jura. Hasičský zbor Svätý Jur ako zakladajúcu listinu na tento cieľ venuje Kčs 10 000.

• Výbor sa uzniesol, že usporiada tradičný hasičský ples dňa 7. februára 1948 vo Vinohradníckom družstve. Vstupné bolo ustálené na 30 Kčs za osobu vrátane obecnej dávky zo zábav a odznaku. Muži okrem toho zaplatia za hlasovací lístok pre voľbu kráľovnej plesu po Kčs 10. Hudbu obstará hudobný zbor DHS. Pani Gizela Grančičová, manželka brata veliteľa bude požiadaná, aby prevzala funkciu matky plesu.

Obežník veliteľa o zistených zavadách:

• Dňa 30. júna 1948 som bol s bratom Frant. Srnom ml. pre benzín a cestou nám začal motor klepať, po kratšej prehliadke zistil brat Srna ml., že sa jedná o vyliate ložisko. Príčina tohto sa stala tým, že v aute červeného voza nebola výmena oleja už dlhú dobu, ba takmer žiaden olej tam nebol. Žiadam preto všetkých dôrazne, hlavne teraz v letnej dobe, aby si každý veliteľ čaty prezrel pridelenú striekačku a výzbroj, aby prípadné závady hneď hlásil, aby tieto mohli byť hneď odstránené. Každý veliteľ čaty nech si je vedomý, že za pridelený stroj je sám zodpovedný ve-

litelstvu a tiež celému zboru. Podpísaný veliteľ František Grančič.

1949

• Brat tajomník prečítal rozhodnutie Dočasnej správnej komisie vo Svätom Jure, v ktorom nás zbavuje všetkých práv, ktoré prenáša na telocvičnú jednotu Sokol. DMSK nám dáva termín na podanie odvolania 14 dní, medzi ktorým máme miestnosť i s príslušnou kanceláriou vyprázdniť. Výbor Dobrovoľného hasičského zboru sa jednohlasne uzniesol podať proti rozhodnutiu DMSK odvolanie.

• Dňa 7. februára 1949 rozpútal sa na lúkach, a nehasením sa neskoršie preniesol i do poľsia Šúr, veľký požiar. Požiar sa podarilo lokalizovať asi do 18:00 hod. Keďže požiare v poľsi Šúr sú dosť časté a tam sa nachádzajúci hájníci nevidia nikdy pôvod požiaru, napíšeme na DMSK ohľadom upozornenia hájnikov na lepšiu ostražitosť a zakázanie zakladania ohňov.

Tu sa záznamy v zachránených pamätných knihách končia. Kroniku svätajurských dobrovoľných hasičov ďalej viedol bývalý dobrovoľný hasič, Anton Veselský a o ďalšej činnosti a udalostiach sa čiastočne dozvedáme aj zo zápisní mestských zasadnutí, z mestských kroník, zo zápisov v pozostalosti Dr. Juraja Paveleka a zo záznamov kronikárky Mgr. Beaty Vlasákovéj, z ktorých vyberáme zopár zaujímavých faktov.

V priebehu rokov 1948-59 sa tak ako v iných mestách kládol veľký dôraz na protipožiarnu ochranu a na dôsledky obrovských národohospodárskych škôd, ktoré pri požiaroch vznikali. Zaviedli sa rôzne formy osvetly ako „týždeň protipožiarna ochrany“ a v časoch žatvy sa stali protipožiarna hliadky. 17. mája 1950 sa hasičstvo stalo výkonným orgánom Národného výboru pri vykonávaní požiarnej ochrany. MNV mohlo povolať na povinnú službu v hasičstve spôsobilé osoby vo veku od 17 do 60 rokov. Svätajurské hasičstvo sa rozdelilo na dobrovoľnú hasičskú jednotku a požiarne zbor. V roku 1959 bola vybudovaná požiarne veža so strážnicou. Počas osláv 80. výročia spolku v roku 1961 prispeli divadelní ochotníci hrou *Has, pokial' nehorí* v režii Dr. Aladára Rausa. V roku 1975 vznikol krúžok mladých požiarnikov z radov žiakov ZDŠ. V roku 1992 prebehla z iniciatívy Ing. Petra Ondrejkočiča, člena výboru základnej organizácie Zväzu požiarnej ochrany a vedúceho dychového súboru *Požiarník*, oprava budovy požiarnej zbrojnice, ktorú vykonali sami požiarníci a členovia dychovky.

Za všetky pietne miesta, ktoré by mohli byť venované pamiatke mnohých odvážnych, čestných a obetavých svätajurských hasičov, ktorí v zbere pôsobili počas 135-ročnej histórie, spomeňme dve, na ktoré narazíme pri prechádzke katolíckym cintorínom. Náhrobný obelisk historicky prvého podpredsedu dobrovoľného hasičského spolku Karola Sillera a busta Mudr. Františka Kautza (autor F. Draškovič).

**Tu v Bohu odpočívá
pán Karol Siller**

**ričtár kráľovského slob. mesta Sv. Jur
a čestný veliteľ Dobrovoľného hasičského zboru
narodený 21. júla 1822 – zosnulý 21. júla 1892
Plačúci a hlboko smútiaci manželka
a vďačné deti.**

Čeť jeho pamiatke!

**Mudr. František Kautz
Lekár – ľudomil
1880-1948**

Vydavateľ: Academia Istropolitana Nova, Mesto Svätý Jur | **Kontakt na redakciu:** ainova@ainova.sk | **Zodpovedná redaktorka:** Mgr. Eva Rebollo | **Redakcia:** Mgr. Lucia Gembešová | **Odborná konzultácia a redakcia textov:** PhDr. Juraj Turcsány a Mgr. Rastislav Luz | **Zdroj informácií:** pozostalosť Dr. Juraja Paveleka, záznamy mestskej kronikárky Mgr. Beaty Vlasákovéj | **Ilustrácia na úvodnej strane „Požiar“:** Juraj a Lucia Marušic | **Layout a zalomenie:** Renesasn s.r.o. | **Jazyková korektúra:** Mgr. Monika Číková | **Tlač:** MK VIDEO s.r.o.

ACADEMIA
ISTROPOLITANA
NOVA

